

سەنەۋبەرشاھ بىننى ئەھمەدئاخۇند

نەشرگە تەييارلىغۇچى: ئابدۇقېيۇم خوجا

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، بەھار بولۇر كۈندۇر بۇ كۈن،
دەرەخلەرگە سۇ يۈگۈرۈپ، بىخى چىقار كۈندۇر بۇ كۈن،
كۆچەت ۋەقتى، ئۇلاق ۋەقتى، ئىشلەيدۇرغان كۈندۇر بۇ كۈن،
دېھقانلار قوش ھايداپ، ئۇرۇق ساچۇر كۈندۇر بۇ كۈن،
تىۋە قۇرۇقى يەرگە يېتىپ، قۇملار چېچەك كۈندۇر بۇ كۈن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، گۈلزارلىق ياز كۇرۇنۇر،
ھۇدھۇد بىرلە قارلۇغاچ، سوقسۇر بىرلە غاز كۆرۈنۇر،
دەل ـ دەرەختلەر مەددەلەپ، تىكەنلەردىن گۈل كۆرۈنۇر،
راھەت ئالىپ ئايلاردىن، تۇرلى داۋۇش كۆرۈنۇر،
قۇشقاچ، توغاي سايراشىپ چىغىلار كۈندۇر بۇ كۈن.

قىشتا ئاپئاق قار ياۋۇر، چىللە كېلۇر ھۇت كۆرۈنۇر،
سوغ بولۇر ئەييام ئۇجۇز، قىش كۈنى بەك جۇت كۆرۈنۇر،
مورا ئوچاقتە ھۆل ئوتۇن، ئۆيگە كىرسە دۇت كۆرۈنۇر،
سامان توشۇپ، ئوتۇن توشۇپ، ئەلنىڭ ئىشى قۇت كۆرۈنۇر،
قىش كېتىپ، سوغلار كېتىپ، نەۋرۇز كۈنى كۈندۇر بۇ كۈن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، يامغۇر ياۋۇر، كۆك كۆكۈرۇر،
چوكان بولۇر سېكىلەك، مېۋە ئاغاچ گۈل كۆكۈرۇر،
دۇئادا بول، يارانلار، دۇئا بىلەن ئەر كۆكۈرۇر،
كۆپدە دۇئا ئىجابەت، ئۇمىدلەرىم كۆپ ـ كۆپ تۇرۇر،
ياغسا رەھمەت يامغۇرى، ئاشلار بۇلۇر كۈندۇر بۇ كۈن.

---

① بەشى ئۆتكەن ساندا.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، قارۇ يامغۇر ئارالاش،
ئەمەل ۋەختى جەھانغە، ھايدا قوش قار ئارالاش،
قوشقا ئۇيۇڭ كەم بولسە، ئاتنى قوش ئۇيغا ئارالاش،
كەمبەغەل، بىكار ياتمە، يانداشىپ بايغە ئارالاش،
قار ئارالاش چاچ ئۇرۇق، بىر دانەغە مىڭ دان بۇ كۇن.

تېرىماق ئارپا، بۇغداي، تېرىق قوناقنى ئارالاش،
تېرىماق زىغىر، قىچا، سولۇ، پۇرچاقنى ئارالاش،
تېرىماق قوغۇن، تاربۇز، كابە، قافاقنى ئارالاش،
يەنە ھەم كۆكتات بىلەن كۆممۇقوناقنى ئارىلاش،
بىلسە ھەم يازنىڭ فوقى دارىدۇر قىشغە بۇ كۇن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، سايرادى قۇشلار ئۆزگەچە،
چېككەسغە گۇل قىسىپ، ھال تاتتى قىزلار ئۆزگەچە،
ئورۇق ـ تۇلۇك، قوتۇرلار سەمرىدى يازدا ئۆزگەچە،
دەل ـ دەرەختلەر رەڭ تۇزۇپ، كۆرسەتتى گۇلنى ئۆزگەچە،
جۇملەئى مەخلۇق ئۆزگەچە، مەيلىچە بولدى تۇنۇ كۇن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، ئەييامدۇر نەۋ باھار،
قىش كۇنىدە باغلار بولغان ئىدى خارۇ زار،
نەۋرۇز كۇنى بولغاندە چىللە بولۇر نەۋ باھار،
باغلار بولۇر مۇەزار، قىرلار بولۇر لالەزار،
تاغلار بولۇر مورغزار، خار ـ خار گۇلدۇر بۇ كۇن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، قايران ياز كەلدى، ياران،
خۇدايىم رەھمەت قىلىپ، بەرىلەر بىزگە باران،
باران ياغىپ ئۆستىلەر، ئارپە، بوغداي، قوناق ـــ تاران،
سىيىر ساغىپ، ئۆچكە ساغىپ، خاتۇنلار قىلدى ئايران،
مىھمان بولۇپ بارسىلەر، ھەر ئۆيدە مىشكى تۇن كۇن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، كەفەنەك چىقۇر بۇ كۇن،
كەفەنەك پىل ـ پىل ئېتىپ، سۇدىن ئۆتەر كۇندۇر بۇ كۇن،
ھۇد ھۇد بىرلە قالۇغاچ، ھاڭگىد كېلۇر كۇندۇر بۇ كۇن،
مەئرەگۇچىلەر مەئرەشىپ، كۆل بۇقاسى ئازنار بۇ كۇن،
ئۆچەكتە ياتقان بالىقلار، ئۇيناشۇر كۇندۇر بۇ كۇن.

نەۋرۇز كەلدى جەھانغە، يالقۇز چىقۇر كۇندۇر بۇ كۇن،
يالقۇز بىلەن، بېدە بىلەن چۆشۇر ئېتەر كۇندۇر بۇ كۇن،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

گۈللار تەرىپ، سەغىز ئالىپ، قىرغا چىقۇر كۈندۈر بۇ كۈن،
قوي كۆكى، بەدە كۆكى، فۆرە سالۇر كۈندۈر بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، جەھان بولۇر ئەرزانلىق،
ياغدىلار ئابى نەيسان، بوغدايلار بولۇر دانلىق،
ئاچ ـ ئورۇق، كەمبەغەل بارچەسى بولۇر نانلىق،
نانغا تويۇپ ھەر گاداي، ئۆيىدە قىلار خانلىق،
توخۇلارنىڭ تۇخۇم باسىپ، چۆجەك چىقۇر كۈندۈر بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، چارتىلداشىپ تورغاي چىقار،
دەرەخلەرگە سۇ يۈگۈرۈپ، بەرگىدىن يافراق چىقار،
تومۇر ـ تومۇر قان سۈيۈلۈپ، ئادەملەردىن كېسەل چىقار،
ئورۇق ـ تۇلۇق، قوتۇرغە، يېڭىدىن تۇكلەر چىقار،
ئېگىز ـ ئېگىز دۆڭلەرگە، چوقار تىكۈر كۈندۈر بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، كەتدى قىشنىڭ قايغۇسى،
ئەل ئامان قىشتىن چىقدى، كەتدى مالنىڭ قايغۇسى،
يۈزمىڭ شۇكرى خۇداغە، كەتدى سوغنىڭ قايغۇسى،
ئامانلىقغە شۇكرى قىل، ئاخىرەتنىڭ قايغۇسى،
لايغا كىرسە مۇزلاماس، ئىمارەت سالۇر كۈندۈر بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، مۇرادىغە يەتدى نامۇراد،
بەلكى يەتدى بايلارنىڭ، لوزۇڭ ـ فوزۇڭ شاھ مۇراد،
بىر ماقال بار گادا تاپقاچ دىرەم يەتكەي مۇراد،
شۇنىڭ كەبى نەۋرۈز كۈن، ھېچكىم قالماس نامۇراد،
سوغلار كېتىپ، ياز يېتىپ، شاد مۇراد كۈندۈر بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، ئالغىن سەن چاكار ـ چۈكار،
يەرگە ئېكىن سالغىن سەن، ئۆتكەرمە كۈننى بىكار،
ئىشلەسەڭدۇ چىشلەيسەن، ئىگنىڭ پۈتۈن ئاتلار بار،
يازنى بىكار ئۆتكەزسەڭ، قىش يەتكەندە پۇشايمان بار،
كېيىنكى پۇشايمان باشقا دۇشمەن، ئارمانۇ ـ ئارمان بۇ كۈن.

نەۋرۈز كەلدى جەھانغە، تاغغە ئاۋغە چىقارمىز،
قايغۇ باسقان كۆڭۈلنى تاۋدا يۇرۇپ ئاچارمىز،
جورا غەززان ئاتۇپ، بۇغا، كىيىك گوشتى ئاشارمىز،
تېرەسىن تاسما ئېتىپ، مۇڭگۈزىنى ساتارمىز،
قول ـ پۇتىنىڭ پاچىقى قامچىغە دەستە بۇ كۈن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئىدى تارىخىغە بىر مىلك ھەم ئۇچيۇز،
يەنە ئەللىك تۆرت يىلى ئېردى توكۈۋز،
ئاينى بىلسەك مۇھەررەم، بولغان ئېردى يىگىرمە توققۇز،
ئازنە كۇن تۇش بىلەن تەمام بولدى بۇ نەۋرۇز،
نازىم سەنەۋبەر شاھ بىننى ئاخۇند دەپ بىلىك تاكلا بۇ كۇن.

دېھقانچىلىقنىڭ زىنەتى ئابادلىقى

ھەممە يۇرتنىڭ زىنەتى ئابادلىقى دېھقانچىلىق،
بارچە زىجانىنىڭ تىرىكلىك قىلماقى دېھقانچىلىق،
نازۇ نىئمەتلەر فەراۋان بولماقى دېھقانچىلىق،
شاھۇ دەرۋىشۇ گەدانىڭ توقلۇقى دېھقانچىلىق.

بارچە ئادەم يەر تېرىپ، باي بولماقى دېھقانچىلىق،
ھەربىرى نەچچە قوتان مال قىلماقى دېھقانچىلىق،
مىشىدە سۇزمە ـ ساری ياغ قىلماقى دېھقانچىلىق،
سۇت بىلەن ياغنى قۇيۇپ نان قىلماقى دېھقانچىلىق،

مال كالاسى بولسە، دېھقان ئۆيلەردە ياغ يىغار،
يۇڭلارىن كېگىز ئېتىپ ھەم كىيگەلى فايىقاق ئېتەر،
ياغدە ھىد بۇي قىلىپ، پىر ھەققىدە چىراغ ئېتەر،
ئاناسى ياغلىق توغاچ ياقماقى دېھقانچىلىق.

كىرسەڭىز دېھقان ئۆيىگە سىز ئەگەر مىھمان بولۇپ،
نە تىلەرسىز، بېرىدۇر دېھقان ئۆيىدە ئولتۇرۇپ،
سۇت، قاتىق ھەم نازۇ نىئمەت، شىرنە ـ شەربەتلەر قۇيۇپ،
يەنە بەش باغ ئوت قوشۇپ بەرمەكلىكى دېھقانچىلىق.

ھەممە دېھقان ئۆيلەردە ھېچ نېمەرسە كەم ئەمەس،
قانچە ئادەم يەپ ئىچىپ كەتكەنگە ھەرگىز ۋاي دېمەس،
ئۆيدە بۇغداي بار ئۇچۇن ھېچ نېمەدىن غەم يېمەس،
يەئنى ھاتەمدەك سەخىيلىق قىلماقى دېھقانچىلىق.

دېھقان ئۆيىگە بارسا مىھمان، بېرىدۇر نان بىلەن چاي،
بەئزىگە ئاشلىق بېرۇر، بەئزىگە تۆرت جىڭچە ماي،
كەتتە مىھمان بارسىلەر، دۇئا قىلدۇرۇر بىر ئالا تاي،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

تاپقاننى مېهمانغە سەرف قىلماقى دېھقانچىلىق.

كەلسە مېهمان ئۆيىگە يا مۇسافىر يا فەقىر،
ئېشى تەييار، چايى تەييار، نانى ياغ قۇيغان فەتىر،
نانىنى خام قايماق بىلەن يېپ باقسىلەر ئابدان تېتىر،
ياغ بىلەن فەتىر توغاچ بەرمەكلىكى دېھقانچىلىق.

ئەي بەرادەر، ناگاھان دېھقان ئۆيىگە كىرسەڭىز،
كۆپ زىيافەتلەر قىلۇر، مېهمان بولۇپ ئولتۇرساڭىز،
سىزگە ئەلبەتتە بېرۇر، بىر ياخشى ئابدان بۆز كېگىز،
خۇش قىلىپ مېهمان ئۇزاتماقلىق بۇ ھەم دېھقانچىلىق.

ئۆيناماق كۆلمەك، يەنە ئەيشى فەراغەت قايدە بار،
قىلماسا دېھقانچىلىق خەيرۇ سەخاۋەت قايدا بار،
مۇندىن ئارتۇق نەچچە قىسمى خاسىيەتلەر ھەمدە بار،
ئاز تېرىپ كۆپ ئاشلىق ئۇسۇپ ئالماقلىغى دېھقانچىلىق.

دېھقانچىلىق قىلغانلارى ئاشلىق ساتۇرلار كەملەشىپ،
مېهمانلارغا ئايۇان سالىپ، ئۆي جابدۇقىنى غەملەشىپ،
كۇندە بىر ۋاقلىق غىزا يېدۇر فولۇنى دەملەشىپ،
نەچچە يەردە بېدەلىك قىلماقلىقى دېھقانچىلىق.

قىلساڭىز دېھقانچىلىق، ئەلبەتتە سىز كەتمەن چاڤلىك،
ھەرنە بولسا ئاش تېرىپ، بوغدايلانى كەملەپ ساتىك،
كېچە ـ كۇندۇز تىنمايىن ئىشلەپ، كۇموش ـ ئاقچە تاپىك،
ئاقچە بولسا كۆپ سەرەنجاملىق بولۇر دېھقانچىلىق.

قىلساڭىز دېھقانچىلىق، ئەۋۋەل قوتانىنى قويلاتۇر،
ئىككى قوش ئۆكۈز قىلىپ، سىيىرلارىن موزايلاتۇر،
ئوغلىڭىزغە ياخشى قىزلارنى بېرىشىپ تويلاتۇر،
تويلار قىلىپ نى ياخشى قىز ئالماقلىقى دېھقانچىلىق.

خۇش ھەلاۋەت ئەلنى چىرلاپ ئۆيىنى ئاباد ئەيلەمەك،
قەند ـ گېزەكلەرنى تىزىپ، كۆڭۈلنى خۇرسەند ئەيلەمەك،
سەبزەلەر توغراپ، گۈرۈنج ئاش بىرلە مېهمان ئەيلەمەك،
تونلار كىيۇپ، قوللار سالىپ، يۇرمەكلىكى دېھقانچىلىق.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بىر ـ بىرىنى ئۆيگە چىرلاپ، كۆڭۈللەرنى خۇش ۋەقت ئېتىپ،
ھەم كىتابلارنى ئوقۇپ، بىرمۇنچە ھۆججەتلەر قىلىپ،
قىش چىقىپ كەتكۈنچىلىك ھەر ئۆيدە مەشرەبلەر قىلىپ،
ياخشىلاردىن كۆپ دۇئا ئالماقلىقى دېھقانچىلىق.

ھەركىشى كەتمەن چاڤىپ، قوش ھايداسە دېھقان بولۇر،
كېچە ـ كۈندۈز ئىشلەگەندە، ئاشلىقى ئابدان بولۇر،
ئاز تېرىپ، تولا ئالىپ، ئانبارلارى ئاشلىق تولۇر،
ئورالارگە ئاش كۆمۈپ ئالماقلىقى دېھقانچىلىق.

يەنە قۇربانلىقغە ئۇچ ـ تۆرت تەكگىلىك مالدىن ئالۇر،
تىشە، كالا، ئۆچكە، قوي، ھەر ئۆيدە قۇربانلىق قىلۇر،
ھەركىم قۇربان قىلماسە، ئانىڭ ئۆيگە كېيىن بارۇر،
بارچە ئادەم ئۆيلەگە كەلمەكلىكى دېھقانچىلىق.

بارچە كىيگەننىڭ فەرەنجى، باشىدە سەللەلەرى،
ئاغزىدە يۇزمىڭ دۇرد، قولىدا تەسبىھلەرى،
شەھرنىڭ ئاخۇندلارىدەك كۆرۈنۇر ھەربىرلەر،
مۇفتى ئاخۇنددەك ماڭىپ يۇرمەكلىكى دېھقانچىلىق.

بۇغداي ئورسا سۇزمىسىنى يېمەدىلەر روزىدا،
ئافقاقي ئاشنى ئېتىپ، ئىفتاردە تەشتەك كوزىدا،
ئۇسسالۇققە تولدۇرۇپ، نەچچە تۇڭنى بوزىدا،
مۇنچە نىئمەتلەرنى تەييار قىلماقى دېھقانچىلىق.

فەرزنى ساقىت قىلۇرغە، مالىدىن بەردى زەكات،
ئۆشرىدىن بۇغداي بېرۇر ئەللەرگە كەملەپ فات ـ فات،
بۇ سەبەب بىرلەن ئالۇر يۇزمىڭ سەۋابنى قات ـ قات،
بىرنى بەرسە ئون سەۋاب ئالماقلىقى دېھقانچىلىق.

يەئنى ئۆستەڭ دېسەلەر، ھەر ئۆيدە بار ئۇچتىن چاكار،
ئەللىك باشى ئويناپ كۈلۈپ، ھايداپ كېتەر ئىشقا چاكار،
ئىككىدىن ئادەم دېسە، بەش سەر بىرۇر دېھقان بىكار،
مۇنداق ئىشلار قانچە بولسا سىر دېمەس دېھقانچىلىق.

تاغدىن تاش يۇمەلاتقاندەك سۆزلەرى شاراق ـ شاراق،
ئۆزلەرى ھەم يۇرەكلىك ماڭىشى تاراق ـ تاراق،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ھەركۈنى ئاۋغا چىقىپ، ئاتنى چاپۇر فاراق ـ فاراق،
بەلكى رۇستەمدەك بولۇپ، يۈرمەكلىكى دىھقانچىلىق.

بىردەم ئولتۇرماس ئاناسىنىڭ قاشىدە،
كىيىپتۇر شايە چافان، قۇندۇز تۆفەسى باشىدە،
ئىچىگە ئارچىنبەل كىيۇر شايە چاپاننىڭ تاشىدە،
تۆرە بەگلەردەك بولۇپ يۈرمەكلىكى دىھقانچىلىق.

يۈرۈشى بىر كۈن بۆلەك، بىر كۈن بۆلەك تونلار كىيىپ،
ئارغۇماقتەك ئات مىنىپ، ھەريان يۈرۈپ ئات ئويناتىپ،
تەلفەكىنى قىستۇرۇپ، ھەر تەرەفكە ئايلانىپ،
قايدا ئوغلاق بار دېسە ئاندا بارۇر ئاتنى چاپىپ،
ئۇشبۇ يۈرتقا بارماقى قۇۋۇەتلىكى دىھقانچىلىق.

ئالدىغە ئوغلاق ئالىپ، ئاتنى تارت دەپ ۋارقىراپ،
ئاغزىغە كۆپۈك ئالىپ، ئىتلار كەبى خىقىراپ،
گاھ كۆزىدىن ئوت چىقىپ، گاھى كۆزى پاقىراپ،
مەستۇ مۇستەغراق بولۇپ، تارتماقلىغى دىھقانچىلىق.

ھەربىرىدىن پۇل يىغىپ، يەنە بىر ئوغلاق ئالىپ،
ئىككى ئوغلاقنى سويۇپ، بۇ كېچە مەشرەب قىلىپ،
بىر ـ بىرىنى ماقتاشىپ، سېمىرلاشىپ،
گۆشنى يەپ، قارنىن تويۇپ ياتماقى دىھقانچىلىق.

تەئرىپىنى قانچە ئايتسام تۈگەمەيدۇر، بەلكى ئاز،
بارچە دىھقانىنىڭ خۇدايىم ئۇمرىنى قىلسۇن دەراز،
داخىلى جەننەت ئىتىپ، قىلسۇن بۇلارنى سەر فەراز،
ھەركىشى جەننەتكە لايىق بولماقى دىھقانچىلىق.

مۇختەسەر قىلدىم بۇ سۆزنى، تولا سۆز ئابدان ئەمەس،
سۆز قىلۇرمەن دەپ قاراپ، تۇرغانمۇ ھەم ئابدان ئەمەس،
ئەللىك ئاتمىشغە كىرىپمەن مۇنچە سۆز قىلغان ئەمەس،
سۆزلەمەس ئەللەرنى سۆزلەتكەن بۇ ھەم دىھقانچىلىق.

نەچچە كۈن خەتنى پۈتۈپ، قىلدىم تەمام،
ئۇشبۇ يەردە نەزمە سۆز بولدى تەمامى ۋەسسالام،
مۇنداق يالغان بارمۇ ئىكەن، ئوقۇپ كۆرۈڭلار، خاسۇئام،
بارچە ئادەملەرگە فەزىلەت ھۇنەر دىھقانچىلىق.

سنه 1360، ئىت يىلى، 3 ـ شەئبان، 28، تامام.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

دېھقانلارنى ئويخاتۇش، خانىملارنى ئويخاتۇش

بولما، دېھقان، بىلىڭ بوش،
تۇرما ياتۇپ كاڭدا بوش،
ئال قولۇڭغە سوقا، قوش،
ۋەقت يەتدى، ھايدا قوش.

دېھقانلار، كۆزۈڭ ئاچىپ،
ۋەقتىدە ئۇراڭ ئاچىپ،
يەرلەرگە ئۇرۇق ساچىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

قىش كەتكۈنچە ئاۋ ـ ئاۋلاپ،
قوش ۋەقتىدە توي ـ تويلاپ،
ئولتۇرمە كۆلۈڭ كولاپ،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

ئەۋقەت دېسەڭ ئۆيۈڭدە،
ياتما ئۇخلاپ بۇلۇڭدا،
ئىشلە بارىپ ئېتىزدا،
ياتما، دېھقان، بىلىڭ بوش.

كوچالاردا ئەگىز ئاقتى،
ئېتىزلاردىن قار كەتتى،
تېرىلغۇغا ۋەقت يەتتى،
ئۆز ۋەقتىدە ھايدا قوش.

ئۆستەڭ چاپىشتىن قاچىپ،
ئاغزىڭغا ناسۋال باسىپ،
ئولتارمە ئاغزىڭ ئاچىپ،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

مورا ئوچاقغە ئوت قالاپ،
مەيدەڭنى ئوتقە قاقلاپ،
ئولتۇرماڭىن بىلىڭ بوش،
باغلا بىلىڭ، ھايدا قوش.

قويغىل خانىم قوينىدىن،
تۇتغىل ئۇينىڭ بوينىدىن،
ھايدا قارنىڭ نېمىدىن،
ئۆز ۋەقتىدە ھايدا قوش.

ئوغلاق دېسە ئات چاپىپ،
تارتىپ ئوغلاقنى چارچىپ،
دېھقانچىلىقتىن قاچىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

سېرىق شامالنى كۆرۈپ،
ياتما فاخالغا يۆلۈنۈپ،
فۇشقاقىڭنى بەك تۇرۇپ،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

سەھەر تۇرۇپ، قىل، نەماز،
تېرىلغۇ قىل ئەرتە ـ ياز،
بىكار ياتمە ئۇزۇن ياز،
ئۆز ۋەقتىدە ھايدا قوش.

ئەي دېھقانلار، ئۇيخۇڭ ئاچ،
ئۇيخۇڭ ئاچىپ ئېكىن ساچ،
ئۇخلاپ ياتمە يالاڭاچ،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

يانغە چىقىپ يانفاشلاپ،
يانفاشىڭنى قاچىلاپ،
باش كۆزۈڭنى تارتىلاپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

توفالاردا ئاغاناشىپ،
تاماكۇنى تالاشىپ،
ئاغزىڭ ئاچىپ ئەسنەشىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

ئەي دېھقانلار، تۇرۇڭلار،
ئىشنى قولغە ئالىڭلار،
ۋەقت يەتتى قوپۇڭلار،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

چىغدە ئارقاننى ئېشىپ،
ئۇي تاشىغە ئات قاتىپ،
فۇتۇڭغە چۈرۈق تارتىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

تۆۋەنى يانغە قويۇپ،
قولۇڭنى ئارقە تۇتۇپ،
كۆكسۈڭ كېرىپ ـ كېكىرىپ،
يۈرمە، دېھقان، ھايدا قوش.

تۇنۇكۇڭنى بەك ياپۇپ،
يوتقانىڭنى پۈركەنۈپ،
ياتما كاڭدا سۈنالۇپ،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

سېرىق ئافتابنى كۆرۈپ،
تام تۈبىگە يۆلۈنۈپ،
قۇرۇق فاراڭنى سالىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

قافاق چىلىمنى چېكىپ،
ئىككى دۇنيادىن كېچىپ،
يۆتىلىپ ئۆفكەڭ ئېچىپ،
ياتما، دېھقان، ھايدا قوش.

بوش يەرلەرنىڭ قالماسۇن،
باالالار ئۇخلاپ ياتماسۇن،
قوغۇن ـ قافاق تېرىسۇن،
تۇر، دېھقانلار، ھايدا قوش.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

هەممە يەرگە سال ئېكىن،
يازدا ماڭغلاي تەرلەتكىن،
قىشتە راهەتلەپ يېگىن،
تۇر، دېهقانلار، هايدا قوش.

هەر تەرەپدىن قول سالىپ،
قاق قاچاڭنى ئاقتارىپ،
كەتمەلەر يانغە سالىپ،
ئالدى سىزلەردىن ئۆلۈش.

ئەمدى يەتتى سىزگە ۋەقت،
ئويلا ئەمدى، نادان خەلق،
هايدا قوشنى ئۇشبۇ ۋەقت،
نېگە قاراپ بوش تۇرۇش.

ئەي دېهقانلار، ئېرىق چاپ،
تاسقا بۇغداي، قىلغىل ساق،
چاچ ئۇرۇقنى هايدا تاپ،
بولما دېهقان هايدا قوش.

تەۋەككۈل دەپ چاچ ئۇرۇق،
چاينارسەن كۆزدە قۇيرۇق،
هايداقسىز قالغاي ئۇرۇق،
هايدا، دېهقان، سوقا قوش.

تەنبۇرلارنىڭ چىكىپ،
دۇتتارنىڭ تىڭگىرلاتىپ،
باشلارنىڭ ئىرغاتىپ،
ئولتارمە، دېهقان، هايدا قوش.

تۇش كۆرۈرسەن هەر كېچە،
بەيان قىلىپ تۇشغىچە،
ئەللەر ئىشلەر كەچكىچە،
سەن يۇرۇرسەن ئەجەب بوش.

سەھرادا بار دېهقانچىلىق،
شەهەرده بار ساتىقچىلىق،
نەيەرده بار بىكارچىلىق،
بولما، دېهقان، ئەسلا بوش.

بىكارچىلىق قار فاتقاق،
دېهقانچىلىق خام قايماق،
يەيمەن دېسەڭ خام قايماق،
هايدا، دېهقان، سوقا قوش،

ئاش تېرىشغە بەك ئىشلە،
ئاشنى باقىپ بەك كۆچلە،
قىش يەتكەنده تىنچ قىشلە،
هايدا، دېهقان، سوقا قوش.

يازدا قىلماساڭ ئىشنى،
دېهقان، تېراماساڭ ئاشنى،
قاتراپ چىقارسەن قىشنى،
تۇر، دېهقانلار، هايدا قوش.

دېمە، دېهقان، كۆنۈم كېتەر،
بۇ هۇرۇنلۇق بىزگە يېتەر،
بولۇر كۈن كۆندىن بەتەر،
بولما، دېهقان، ئەسلا بوش.

دېمە، دېهقان، قاچان قوپاي،
يوق نەرسىنى قاچان تاپاي،
ئاغىر ئىشنى نېمە قىلاي،
دېمە، دېهقان، هايدا قوش.

ئەي خانىملار سىزلەر هەم،
بايغا قىلماڭ يارىدەم،
چاي قايناتماڭ دەم بەدەم،
خانىم، ئەسلا بولماڭ بوش.

تېرىك خانىم كۆكتاتنى،
ئابدان ئوتاڭ ئوتاقنى،
ۋەهەم تېرىك پۇرچاقنى،
ئەسلا، بولماڭ، خانىم، بوش.

يانچۇ، چامغۇر قالماسۇن،
كابە، قافاق تېرىلسۇن،
ئۇششاق باللا ئۇزمەسۇن،
ئەسلا، خانىم، بولماڭ بوش.

تۇرۇڭ، خانىم، بىر ئىشقە،
باغدە گۈلنى تارىشقە،
باغقە زىننەت بىرىشقە،
خانىم، ئەسلا بولماڭ بوش.

سەھەر تۇرۇڭ، ئەي خانىم،
ياردەم بېرىڭ، ئەي خانىم،
قاياناسۇن چاپسان چايىم،
خانىم، ئەسلا بولماڭ بوش.

ئاشنى، خانىم، ئېتىشقە،
قوشدىن ئۆيگە قايتىشقە،
كەلگەن هەمان ئىچىشقە،
خانىم، ئەسلا بولماڭ بوش.

تۇرۇڭ، خانىم، تاڭ ئاتدى،
ئوقۇڭ نەماز بامداتنى،
ئاندىن قىلىڭ ياردەمنى،
ئەسلا، خانىم، بولماڭ بوش.

قوپۇڭ، خانىم، كۈن چىقتى،
ياتماڭ، خانىم، ئىش ۋەقتى،
تېرىڭ، خانىم، ئوتياشنى،
بولماڭ، خانىم، ئەسلا بوش.

ئەي خانىملار، تۇرمامسىز،
ئىسسىق كاڭدا ئولتۇرامسىز،
ئۇششاقلىقنى قىلمامسىز،
نېگە خانىم بوش تۇرۇش.

هاي خانىملار، قوپايلى،

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

بىللە تۇرۇپ ئىشلەيلى،
تاپسىاق توغاچ تىشلەيلى،
ھاي خانىملار، بولمايلى بوش.

ھاي خانىملار، تۇرايلى،
ئۇششاق چۆنەك قىلايلى،
كىشىدىن تەمەئ قىلمايلى،
نېگە خانىم بوش تۇرۇش.

ھاي خانىملار، قوپۇڭلا،
قۇرۇق ھالنى تارتمائلا،
ئۇششاقلىقنى ئوتائلا،
نېگە خانىم بوش تۇرۇش.

ئۇششاقلىقلار كۆكەرسۇن،
گۈل ئارىلاپ ئېچىلسۇن،
كۆرۈپ كۆڭۈل ئاچىلسۇن،
خانىم، ئەسلا بولمايلى بوش.

ئەي دېھقانلار ئۇيقۇڭ ئاچسائ،
نازىمنى بىلەي دېسەڭ،
ئويمان بايتوقاي، دەريا لىبى بىلسەڭ،
سەنۇبەر شاھ بىن ئاخۇند دەپ بىلۇش.

دېسەڭ، دېھقان، بىز نېمىشكە ...

دېسەڭ، دېھقان، بىز نېمىشكە ئارتىدە قالدۇق،
جاھىلانە، گاھىلانە شەرتىدە قالدۇق،
باشقىلار فېئۇرالدا قوشقا چىقدى،
ھورۇنلۇقدىن بىز سۆرىلىپ مارتدا قالدۇق.

مۇنچە سوزۇش، مۇنچە ئېزىش نېمە ھاجەت،
بىكار ياتىپ خىجالەتتە نېمە راھەت،
بوش تۇرۇش يوقسۇزلۇق ئەلگە ھاجەت،
بوشلۇقدىن، سۇسلۇقدىن ئارتىدا قالدۇق.

ئىسسىق دېدۇك، سوغ دېدۇك، بىكار ياتدۇق،
كېتەر دېدۇك، يېتەر دېدۇك، كۇن ئۆتكەزدۇق،
بوران دېدۇك، يامغۇر دېدۇك، ئۆيدە ياتدۇق،
بىر كۇن نېمە، ئىككى كۇن نېمە، ئارتىدا قالدۇق.

مەشرەپ دېدۇك، ئوغلاق دېدۇك، توي ـ تويلادۇق،
قۇرغۇي دېدۇك، قارچۇغا دېدۇك، ئاۋ ـ ئاۋلادۇق،
داپ دېدۇك، دۇمباق دېدۇك، ئارقىدا قالدۇق،
فىيما دېدۇك، ئەراق دېدۇك، فاتقاقدە قالدۇق.

بوزا دېدۇك، قىيما دېدۇك، يالاڭاچ قالدۇق،
نەشە تارتدۇق، كەيىف دېدۇك، بولۇڭدا قالدۇق،
تاماكۇ دېدۇك، ناسۋال دېدۇك، كېسىلدە قالدۇق،
شول سەۋەبدىن كەڭ جاھانده ئارتدا قالدۇق.

ئەمدى بىزدە خىيال تولا

شىر ياستۇقتا دوكۇر قىلىپ، مال ئۆتكۈزۈپ،
تۇرلى ـ تۇرلى ئىسسىل مالدىن ئالاي دەيمەن،
كۆپ ئىشكىلىك ماگزىنلارنى ئاچىپ قويۇپ،
خىزمىتىمگە تېكىز خەتچى ئالاي دەيمەن.

ھەر تەرەپدە چاتۇر ـ چۇتۇر چوتلار سوقسا،
نىسىيە ماللار ھىسابىنى قىلىپ تۇرسا،
باي خوجام دەپ سۇدگەرلەر كېلىپ تۇرسا،
قەرز بېرىپ، بىرنى ئونغە يازاي دەيمەن.

ئەراق ئىچىش، بوزۇقچۇلۇق يوللارغە،
بۇ پۇلۇمدىن ئاياماسدىن چاچاي دەيمەن،
فەن ـ ماتارىپ ئىشلارغە ياردەم دېسە،
ئىلاج قىلىپ شۇ شەھەردىن قاچاي دەيمەن.

بىر تۇرۇپلا قازى ئاخۇنۇم بولاي دەيمەن،
ئون بەش ياشتا قىزلارنىڭدىن ئالاي دەيمەن،
سەھرا قويماي خەلقنى ئالداپ، بۇغداي يىغىپ،
ئاخىرىدا رەسۋا بولۇپ ياتاي دەيمەن.

بۇتۇن سۇرۇك بىر مەھەللىنى ئۆزۇم سورىسام،
تازا يوغان كۇپ قورساقلىق شاڭيو بولسام،
ئۇزۇلمەستىن ھەركۇنىگە سوراق بولسە،
يەپ تويماسلىق ئەزدەرھادىن بولاي دەيمەن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ئىلمىي ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى
ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
ئۇيغۇر كىتاب توری

ئابرويلۇق ئىززىتى چوڭ، تۆۋچى بولۇپ،
بىلىمگە ھەم ناگانلانى ئاساي دەيمەن،
ئىچىم پۈشسا بىگۈناھ خەلقنى تىللاپ،
ئاشپۇزۇلدا جېدەل ـ غوۋغا قىلاي دەيمەن.

دەللالچىلىق يېڭى ئوقەت، ئۇما ياخشى،
پۇل چىقمايدۇ، يالغان سۆزگە نېمەم كەتدى،
دۇكانلاردىن مال ئالسىپ چىقسىپ، كۆز كور ئىزدەپ،
گىرىلارنىڭ كاللاسىنى تاڭاي دەيمەن.

يە بولماسا تەۋەككۇل دەپ ئاتغە مىنىپ،
مال بازاردا بېدىكچىلىك قىلاي دەيمەن،
بىر كەمبەغەل ئات ئېلىپ بەر دەپ ماڭا كەلسە،
ئاسقاق ـ چولاق ماڭقىلارنى ساتاي دەيمەن.

بىر ئوقەتنى قىلاي دېسەم خىيال تولا،
قاچانغىچە يوچەنچىلىك قىلسام بولا،
ناھايىتى ئالتە ئاغىز سۆز يالغان بولا،
بىر تاغارغە ئەللىك سوپىيو ئالاي دەيمەن.

بىر ئويۇمدا يامۇلغە خىزمەت قىلاي دەيمەن،
ئارپا، بېدە، دەن كۆمۈرنى ھايداي دەيمەن،
قايسى يۈرتغە بېرىپ قالسام قاتتىق چاقسىپ،
قوينۇم تولسە، ئاستاغىنا ياناي دەيمەن.

يامۇلغا كۆمۈر دېسە، خەتنى ئالسام،
ئون ئارابۇ كۆمۈر دېسە، يىگىرمە دېسەم،
ئىككى ئارابۇغە پۇلنى بەرسە، ئوننى ئالسام،
ئەگەر مۇڭا ئۇنۇمسا، ھايداي دەيمەن.

ھەر شاڭيوغە كۆرگەن ھەمان قىلسام غەزەپ،
ئادەملەرنى بۇگۈن كۈندە تەييار قىل دەپ،
ئارقە، بېدە، دەن ئاپارسۇن مەن كۆرەي دەپ،
ماڭا قارشى كەلگەنلەرنى ساۋاي دەيمەن.

ھېكىم بىرلە شاڭيۇلارنىڭ سىررىن ئاشدىم،
يەنە بىر كۈن ئۇيان ـ بۇيان قاراي دەيمەن،
ئالدىمغە مۇشۇنداقلا كېز كېلىپ قالسە،
ھەممىسىنى چايان بولۇپ چاقاي دەيمەن.

ئۇستا لاچىن ئۇستامەن

ئۇستامەنۇ ئۇستامەن،
قاسساپچىلىققا ئۇستامەن،
كوچىلاردا قوي سۇيۇپ،
قان تۆكۈشكە ئۇستامەن.

پىچىقىم ئۆتمەي قالسا،
كافلاپ سېلىشقا ئۇستامەن،
قارىنىنى سۇغا تۆكۈپ،
سۇنى فوق قىلىشقا ئۇستامەن.

ئىتلار يالىغان كۆتەكدە،
گوش چېپىشقا ئۇستامەن،
تارازام كەلمەي قالسا،
بېسىپ قويۇشقا ئۇستامەن.

گوشنىڭ ئوسال يېرىنى،
تېڭىپ بېرىشكە ئۇستامەن،
چاۋۇ ياغنىڭ ئارىسىغا،
بەز قوشۇشقا ئۇستامەن.

لوق گۆشنىڭ ئارىسىغا،
بېغىر قوشۇشقا ئۇستامەن،
قاق ئۇستىخاننى «گۈتۈ»
دەپ سېتىشقا ئۇستامەن.
گوشنىڭ تۆۋەسىدىكى ياغنى،
سۇپۇرۇپ ئېلىشقا ئۇستامەن.

(نەشرگە تەييارلىغۇچى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مۇزېيدا، تەتقىقاتچى)